

Zápis ze zasedání Výboru pro práva cizinců ze dne 20. listopadu

Místo a čas konání: Strakova akademie, 10:00 až 13:00 h.

Přítomni: J. Kepka (MV), P. Pořízek (KVOP), L. Políaková (MZ), K. Štěpánková (MPSV), M. Vinkler (MPO), L. Wimmer (CIC), K. Koldinská (PF UK), Y. Leontiyeva (AV ČR), A. Krchová (Konsorcium), D. Topinka (*zástupce*, FF UPOL), A. Pavlíková (*zástupkyně*, advokacie), P. Baroch (*zástupce*, OPU), M. Faltová (***předsedkyně***, SIMI).

Omluveni: M. Čaněk (Migrace online), L. Janků (PF MUNI), P. Čížinský (Poradna pro občanství), H. Franková (OPU), J. Sosna (MS).

Hosté: O. Brychta (MV), J. Sedláková (MV), A. Dumont (MPSV), J. Žabka (MZ).

Sekretariát: D. Otrošinová.

Navržený program

1. Problematika zaměstnávání cizinců (priorita Rady vlády pro lidská práva)
2. Zdravotní pojištění cizinců
3. Státní občanství
4. Různé

Schválený program

1. Problematika zaměstnávání cizinců (priorita Rady vlády pro lidská práva)
 2. Zdravotní pojištění cizinců
 3. Různé
- A) Postavení osob bez státní příslušnosti

Úvod

M. Faltová zahájila jednání, přivítala přítomné členy, zástupce a hosty. Informovala o změnách členství ve Výboru pro práva cizinců.¹ Člena za Ministerstvo průmyslu a obchodu, pana magistra Nestávala, nahradil jeho kolega, pan doktor Vinkler.

M. Faltová dále informovala o přesunu tématu číslo tři, Státní občanství. Téma bylo Výboru doporučeno paní profesorkou Válkovou, zmocněnkyní vlády pro lidská práva. Paní zmocněnkyně se Výboru však z časových důvodů nemohla účastnit, proto bylo téma přesunuto na další zasedání Výboru.

P. Baroch navrhl téma do bodu čtyři (Různé), Postavení osob bez státní příslušnosti. Členům byl rozdán podkladový materiál.

Členové následně hlasovali o nové verzi programu, která byla jednomyslně schválena.

1. Problematika zaměstnávání cizinců (priorita Rady vlády pro lidská práva)²

M. Faltová navázala na předchozí zasedání, kde byl ze strany neziskových organizací poskytujících poradenství migrantům slíben souhrn dopadů, které přinesla novela zaměstnaneckých cizineckých předpisů, účinná od července roku 2019. Představila sebrané zkušenosti neziskových organizací. Uvedla, že i přes krátkou účinnost novely se již objevily negativní dopady na životy cizinců.

Opakují se situace, kdy cizinci po příjezdu do České republiky nemohou řádně nastoupit na pracovní místo, na které do ČR přijeli pracovat. To se odehrává ve dvou variantách – cizinci buď na pracovní místo nastoupí, ale jsou okamžitě propuštěni, nebo jim zaměstnavatel oznámí, že pro ně ono pracovní místo nemá. Cizinci mnohdy neví, zda přicestovali v rámci programu či nikoli, nemají tedy přehled o podmínkách. Chybí registr firem, které jsou do programů zapojené. Dále se objevují situace, kdy cizinec pracuje u zaměstnavatele, dochází k porušování jeho práv a cizinec poměr neukončí (především z obavy, že nebude moci zaměstnavatele změnit), nebo jednání spočívající v porušování práv cizince nedosahuje takové úrovně, aby bylo možné přikročit k okamžitému ukončení pracovního poměru ze strany zaměstnance (šikana na pracovišti, napadání ze strany zaměstnavatele). Jsou zde dále zaměstnavatelé, kteří nespolupracují, tedy např. po ukončení pracovního poměru nevydají cizinci doklady, které potřebuje.

¹ Aktualizovaný seznam členů Výboru pro práva cizinců je k dispozici zde:

<http://www.vlada.cz/cz/ppov/rfp/vybory/pro-prava-cizincu/uvod-55935/>

² Téma navazuje na předchozí zasedání Výboru pro práva cizinců, viz zde:

<http://www.vlada.cz/cz/ppov/rfp/vybory/pro-prava-cizincu/ze-zasedani-vyboru/zasedani-vyboru-18--cervna-2019-175548/>

M. Faltová dále upozornila na situace, kdy cizinci neprojdou vstupní lékařskou prohlídkou. Za současné právní úpravy není v tomto případě možné změnit pracovní místo, což je komplikované pro zaměstnance i zaměstnavatele. Stává se také, že lidé přicházejí na základě nabídky, v níž je hrubá mzda uvedena jako čistá mzda, nebo je jim nabízeno ubytování zdarma - mají tedy jiná očekávání, ale ve lhůtě šesti měsíců od nástupu nemohou zaměstnavatele změnit. Problémy se objevují i při podání oznámení o změně zaměstnavatele, jehož proces se zpřísnil.

Navázal L. Wimmer, který doplnil některé další problémy. Poukázal na situace, kdy cizinci během školení k zaměstnání nepobírají mzdu, nebo kdy jsou nuceni si v přechodných obdobích platit komerční zdravotní pojištění. Zákonná lhůta setrvání šest měsíců velmi ulehčila situaci zaměstnavatelů. Cizincům jsou slibovány výrazně lepší nabídky, než které následně obdrží.

M. Faltová uvedla, že by bylo na místě vytvoření stížnostního mechanismu, který by mohli zaměstnanci-cizinci využívat. Tyto stížnosti by měly být podávány anonymně, aby cizinci následně nemuseli snášet negativní dopady. Kontrolu považuje za velmi důležitou – probíhá zde kontrola na vstupu, ale měla by zde být i v průběhu. Měly by zde být zřejmé důsledky pro zaměstnavatele, který neplní, k čemu se zavázal (vůči zaměstnancům-cizincům i vůči státu).

Pokračovala K. Štěpánková. Uvedla, že mnohá zmíněná témata jsou dlouhodobá, nikoli vyvolaná zmíněnou novelou. Zhruba před rokem začaly být detekovány případy, kdy je cizinci po příjezdu do ČR sděleno, že zaměstnavatel pro něj nemá práci, a tento jev je stále častější. Zaměstnanecká karta může být nově vydaná jen člověku, který má potvrzení od zaměstnavatele, že k němu skutečně nastoupil do zaměstnání, toto opatření je však účinné teprve krátce.

K. Štěpánková dále představila data od Úřadů práce (povolení k zaměstnání). Za rok 2019³ bylo registrováno 14 180 případů, kdy cizinec nenastoupil do práce. Případů, kdy byl ukončen pracovní poměr předčasně, bylo 1 855. Dále bylo za rok 2019 vydáno 59 401 povolení k zaměstnání.⁴ Počet krátkodobých povolení k zaměstnání byl 55 058. Vysílání na základě kontraktů – zhruba 2 000, sezonní zaměstnání – zhruba 1 700, zbytek je v řádu stovek či jednotek. Drtivá většina pracovní migrace přes Úřady práce se realizuje přes krátkodobé pobyty napojené na Schengenské vízum. K 30. září zde bylo dále necelých 60 000 držitelů zaměstnaneckých karet. Současná ekonomická situace se stále projevuje vysokou poptávkou po pracovní síle, což se odráží právě v krátkodobých povoleních k zaměstnání.

Co se týče seznamu firem zařazených do jednotlivých programů, v současné době se projednává vypracování a zveřejnění seznamu. Agendu sdílí několik subjektů a je třeba

³ K datu 19. listopadu 2019.

⁴ K datu 30. září 2019.

vyřešit, kdo se úkolu ujme. Následně bude předána informace, kdy a kde bude seznam dostupný.

K. Štěpánková dále podotkla, že programy jsou specifické především svými kritérii pro zaměstnavatele, a pokud již zaměstnanec-cizinec je na našem území, není pro něj až tak důležité, zda je zde přes program či nikoli. Cílem programů je zrychlená a zjednodušená procedura na prvovstupu. Podle M. Faltové spočívá rozdíl v sankcích – legislativa je dnes nastavena tak, že zaměstnanec-cizinec je k zaměstnavateli vázán šest měsíců od svého příjezdu, a pokud mu není umožněno nastoupit, tímto stavem trpí pouze on, nikoli zaměstnavatel. Programy se dále liší tím, že je u nich možné nastavit onu lhůtu delší. Měl by zde být zájem na tom, aby zaměstnavatelům v případě neplnění povinností vznikala patřičná odpovědnost, neboť stát jim v rámci programů činí nabídku, zároveň by proto měl mít právo od zaměstnavatelů požadovat řádné jednání.

K. Štěpánková navázala tématem šikany na pracovišti. Ministerstvo práce si je problému vědomo, dnes je mimo jiné realizován projekt *Důstojné pracoviště*⁵, který má téma otevřít, upozornit na něj společnost a dostat jej do širšího povědomí. Připravuje se návazný projekt. Projekty mají širší záběr než zaměstnanec-cizince. Ke kontrolní činnosti informovala přítomné, že na příští rok má SUIP v plánu hlavních kontrolních úkolů zaměřit se na pracovní podmínky cizinců (zejména těch, kteří jsou zde zaměstnaní v programech). Apelovala na neziskový sektor, aby vedl cizince k podávání podnětů. SUIP se zabývá všemi podněty, které obdrží, ale podnět se k němu musí dostat. SUIP následně provádí šetření a na základě nálezů ukládá sankce.

Pan inženýr Macíček, náměstek generálního inspektora Státního úřadu inspekce práce, nabídl prostřednictvím zástupce MPSV Výboru pro práva cizinců protokoly z kontrol. M. Faltová nabídku uvítala, pro Výbor se jedná o zajímavé informace. Dále doplnila, že cizince je těžké přesvědčit k podání podnětu, když tam nevidí žádný benefit (bojí se ukončení pobytu, nebo po podání podnětu opravdu dojde k tomu, že je pobyt ukončen). Zde by stálo za to zvážit nějaké opatření, které by pro cizince zamezilo jejich ohrožení.

Další informace přednesl O. Brychta. Připomněl, že ustanovení o omezení změny zaměstnavatele byla podnícena podnikatelským sektorem a do zákona se dostala poslanceckou iniciativou. Účelem bylo zvýhodnění zaměstnavatele. Ministerstvo vnitra se zasazovalo o krátkou lhůtu, šest měsíců vidí jako snesitelný kompromis. Nemožnost nastoupení do zaměstnání považuje za nežádoucí jev, kterého si je Ministerstvo vědomo. Zaměstnavatelé často dopředu reálně nevědí, zda a kdy cizinec přijede a bude schopen nastoupit, tato nevědomost je vyvolávána délkou migračního procesu, která je negativně ovlivněna i velkou chybovostí podaných žádostí. Zaměstnavatelé jsou vedeni k tomu, aby v případě, že už pracovní místo pro zaměstnanec nemají, kontaktovali krajské pobočky

⁵ Více informací zde:

<https://www.dustojnepracoviste.cz/>

Úřadu práce ČR a příslušné zaměstnanec-cizince, a Ministerstvo vnitra pak řízení o vydání zaměstnanecké karty zastaví. Je organizováno velké množství informačních seminářů pro zaměstnavatele, kde jsou zároveň zjišťovány poznatky z praxe zaměstnavatelů. Zaměstnavatelé využívající migrační programy jsou sankcionováni na základě podmínek programů. Na účast v programu není právní nárok a je možné přikročit k vyřazení z programu bez zdlouhavé formální procedury. V *Programu kvalifikovaný zaměstnanec*, kterého se problém týká především, je výslovně uvedeno následující:

„Zaměstnavatel může být z vážných důvodů z Programu na dobu 1 roku vyřazen. Mezi vážné důvody patří zejména:

Opakované ukončování pracovních vztahů se zahraničními zaměstnanci získanými prostřednictvím Programu v průběhu prvních 6 měsíců pracovního vztahu, dochází-li k němu v rozsahu zjevně nepřiměřeném celkovému počtu těchto zaměstnanců.

Zaměstnavatel neumožňuje zahraničním zaměstnancům získaným prostřednictvím Programu po jejich příjezdu do České republiky nastoupit do zaměstnání.“

Ministerstvo vnitra vítá předávání poznatků o těchto vážných důvodech na straně zaměstnavatele. O. Brychta dále uvedl, že v případě závažných prohřešků na straně zaměstnavatele má zaměstnanec možnost od zaměstnavatele odejít i dříve, než po šesti měsících, např. v případě neplacení mzdy. U jiných problémů, např. při nedodržení slíbené nabídky, je situace komplikovaná díky složitému dokazování, neboť je těžké ověřit, co bylo dohodnuto ještě v zemi původu. V případě, že zaměstnanec-cizinec okamžitě ukončí pracovní poměr⁶ a doloží Ministerstvu vnitra potřebné náležitosti (např. výpis z účtu prokazující nevyplácení mzdy a doklad o doručení okamžitého zrušení pracovního poměru v písemné formě zaměstnavateli), Ministerstvo toto akceptuje. O. Brychta poukázal na to, že v současné době je prověřování zaměstnavatelů velmi intenzivní. Zaměstnavatelé jsou prověřováni při vstupu do programů, zaměstnavatele je možné nezařadit, dále se uplatňuje institut nespolehlivého zaměstnavatele. Aplikace tohoto institutu je možná i na uživatele dočasně přidělených zaměstnanců agentur práce. Nespolehlivost zaměstnavatele je dnes nejčastější důvod zamítnutí zaměstnanecké karty.

Co se týče zdravotních prohlídek, pokud je cizinec shledán nezpůsobilým pro konkrétní profesi, v těchto případech má možnost, pokud si sežene novou práci, podat žádost o změnu obsahu podání. Tyto žádosti jsou pak individuálně posuzovány. Podrobnější informace v tuto chvíli bohužel nemůže poskytnout. K oznámení o změně zaměstnavatele uvedl, že řízení proces podstatně zrychlilo a pomohlo dosavadnímu náporu na Ministerstvo vnitra (dnes se daří věc zprocesovat do třiceti dnů). Pokud nebyly splněny podmínky, cizinec má díky šedesátidenní lhůtě po ukončení předchozího zaměstnání čas podat oznámení znovu (opravené nebo k jinému zaměstnavateli). Ministerstvo vnitra se snažilo nastavit formulář oznámení co nejpřístupněji.

⁶ § 56, Okamžité zrušení pracovního poměru zaměstnancem.

A. Dumont doplnila, že firmy jsou sice dnes důkladně kontrolovány, ale mnozí nekalí zaměstnavatelé využívají tříměsíční krátkodobá povolení, čímž proces obcházejí. Na krátkodobá povolení přecházejí též agentury práce. O. Brychta podotkl, že neomezené přechody k jiným zaměstnavatelům v rámci žádostí o změnu obsahu podání by byly problematické kvůli velmi pravděpodobnému zneužívání a obcházení nové právní úpravy, která směřuje k tomu, aby cizinci skutečně nastupovali na pracovní místa, na která byly podány žádosti o zaměstnanecké karty, a zpřísňuje možnost změny zaměstnání.

Doplnění poskytnuté M. Vinklerem:

Situace, kdy bylo nutno přistoupit k vyřazení, se vyskytovaly za existence projektů a vyskytují se i za realizace nových vládních programů. Projekty a programy mají velmi podobné podmínky, a pokud byla porušena podmínka, která je stejná v projektu i v programu, zaměstnavatel může být z programu vyřazen i v situaci, kdy k porušení této konkrétní podmínky došlo ještě za existence projektu, ale toto porušení bylo odhaleno až za existence programu. Jelikož se všechny společnosti, které byly dříve zařazeny do projektů, staly automaticky účastníky programů, nelze již někoho zpětně vyřadit z projektu. Dle informací Ministerstva průmyslu nebylo z různých důvodů do bývalých projektů/režimů a do současných programů z důvodů porušení podmínek buď vůbec zařazeno anebo bylo následně vyřazeno téměř 100 společností.

1.1 Problematika zaměstnávání cizinců - diskuse

A. Pavlíková uvedla, že rozumí problému s ověřováním nevyhovujících pracovních podmínek, na druhou stranu se často jedná o opravdu velmi závažné situace, např. o neúnosné přesčasy. V těchto případech není okamžité ukončení pracovního poměru možné, což A. Pavlíková považuje za nepřiměřené. Důvody okamžitého zrušení pracovního poměru ze strany zaměstnance jsou podle zákoníku práce zdravotní důvody nebo nevyplácení mzdy. Zaměstnanec se může např. dostat do situace, kdy jej zaměstnavatel bude fyzicky napadat, na základě toho zaměstnanec přistoupí k podání trestního oznámení a věc bude řešena, zaměstnanec ale stále nemůže ukončit pracovní poměr. Toto je sice výjimečný exces, ale např. hrubé porušování pracovní doby se děje. Tento problém se pak pojí s nedostatečnou informovaností zaměstnanců-cizinců. Tento stav je nežádoucí též z pohledu státu, proto by podle jejího názoru bylo vhodné situaci napravit. O. Brychta namítl, že jiné problémy než zdravotní důvody a nevyplácení mzdy jsou pro Ministerstvo vnitra velmi těžko ověřitelné. Byla by potřeba ukončená kontrola zaměstnavatele inspektorátem práce a podnět Ministerstvu vnitra, což by bylo časově náročné (např. prodlužování námitkami zaměstnavatele). Ministerstvo vnitra se snaží zaměstnance-cizince chránit nezařazováním a vyřazováním neseřízných zaměstnavatelů z migračních programů a uplatňováním institutu nespolehlivého zaměstnavatele. Za současné situace zde však pro zaměstnance-cizince jednoduché řešení neexistuje.

A. Pavlíková poukázala na možnost iniciovat změnu ustanovení ohledně povinnosti šestiměsíčního setrvání. K. Štěpánková doplnila, že k sankci vyřazování dochází, dnes to jsou zhruba tři až čtyři zaměstnavatelé týdně. M. Faltová podotkla, že připomínkové místo zmocněnkyně vlády pro lidská práva vneslo připomínku ke zrušení šestiměsíční lhůty. Dodala, že cizinci nejsou dostatečně informováni o možnostech obrany či sankcí pro zaměstnavatele v případě porušování podmínek na pracovišti.

M. Faltová se dotázala, co se děje v případě, kdy je na Ministerstvo vnitra podán podnět o porušování podmínek u konkrétního zaměstnavatele, za předpokladu, že není identifikován zaměstnanec. Dále se dotázala, kolik zaměstnavatelů bylo v rámci sankce vyřazeno, a zda se tomu zaměstnavatelé brání. Vedle toho z jejich zkušeností plyne, že v případě podání žádosti o změnu podání není tato žádost Ministerstvem vnitra prakticky nikdy akceptována a k souhlasu se změnou obsahu podání nedošlo. Tuto cestu tedy nepovažuje za reálnou. P. Baroch potvrdil, že zaměstnanci-cizinci narážejí na problémy s přesčas, a že často předem nevědí, že jsou porušována jejich práva a že mají možnost se bránit.

Slova se ujal P. Pořízek. Podle jeho názoru jsou některé zmíněné problémy řešitelné metodikami nebo zefektivněním stávající praxe, ale část věcí se beze změny legislativy nehne. Chápe argumenty na obou stranách, ale současné nastavení považuje za vychýlené v neprospěch zaměstnanců-cizinců. Dále poukázal na stav ohledně programů spočívající v tom, že v zákoně o pobytu cizinců není výslovně stanovena možnost aplikovat řešení § 56 zákoníku práce.⁷ Podle jeho názoru by za situace, kdy uplatnění § 56 je umožněno díky výkladu, by bylo vhodné doplnění této možnosti do zákona. O. Brychta potvrdil, že ustanovení se vykládá uvedeným způsobem a zaměstnancům-cizincům je umožněno § 56 využít. Dále vzhledem k tomu, že je zde mnoho případů, kdy zaměstnanci není umožněno nastoupit, P. Pořízek navrhl vytvoření konstrukce, která by předcházela účelovému zneužívání, ale zároveň zvýšila ochranu zaměstnance pro tyto případy. Tato změna by mohla být realizována ještě v probíhajícím připomínkovém řízení.

O. Brychta k tématu přesčasů rozlišil přesčasy vynucené a nedobrovolné, a přesčasy, o které mají zaměstnanci zájem, neboť chtějí co nejvyšší zisk, případně jsou zvyklí na pracovní podmínky ze země svého původu. P. Baroch reagoval, že jejich klienti přicházejí s tím, že mají v práci problémy, že se cítí přetížení a mají pocit, že podmínky nejsou v pořádku. M. Faltová k tomu doplnila, že zájem pracovat přesčas by neměl být relevantní, neboť zákoník práce stanoví nějaké podmínky a těmi by se subjekty měly řídit.

K. Koldinská uvedla, že navázání odchodu od zaměstnavatele pouze na současnou úpravu okamžitého ukončení pracovního poměru je problematická. Změna úpravy tohoto

⁷ **§ 42g, Zaměstnanec karta. (7)** ... Držitel zaměstnanec karta, který na území přicestoval na základě vládou schváleného programu, je oprávněn změnit zaměstnavatele nejdříve po uplynutí doby, na kterou byla tato zaměstnanec karta vydána; to neplatí, pokud dřívější změnu zaměstnavatele umožňují podmínky vládou schváleného programu, na jehož základě držitel zaměstnanec karta na území přicestoval. ...

institut v zákoníku práce je nepravděpodobná, ale nabízí se zde varianta využití otevřené novely cizineckého zákona a možnosti pro zaměstnance rozšířit. Zaměstnanec by neměl být nucen setrvat v zaměstnání, kde je zneužíván. P. Pořízek souhlasil a dodal, že by mělo být vyřešeno alespoň nenastoupení do pracovního poměru a neuzavření pracovní smlouvy, neboť zde není problém s prokazováním. U nedodržování podmínek na pracovišti je možností přenos důkazního břemene, tedy povinnost zaměstnance situaci prokázat (aby se zamezilo zneužívání).

O. Brychta vysvětlil, že na přesčasy samozřejmě existují pravidla, ale pokud má cizinec zájem pracovat větší počet hodin, nedá žádný podnět ohledně porušování podmínek. Souhlasil s tím, že je problém s informovaností zaměstnanců-cizinců, ke zlepšení by v budoucnu mohly přispět i povinné adaptačně-integrační kurzy. Ohledně zařazení dalších důvodů k ukončení opět poukázal na problém s dokazováním. Např. u přesčasů zaměstnavatel nebude ve svých výkazech evidovat nezákonný počet hodin. Čestné prohlášení zaměstnance bude zaměstnavatel rozporovat. Za této situace nemá Ministerstvo vnitra na základě čeho rozhodnout. U nenastoupení do zaměstnání získá Ministerstvo podnět tím, že není přebrána zaměstnanecká karta. Pokud by byla změna obsahu podání povolována plošně, dojde tím k popření smyslu celé právní úpravy.

K. Štěpánková uvedla, že za současné situace je důležité, aby zaměstnavatelé v případě změny podmínek tuto změnu hlásili na příslušná místa a celý proces tak mohl být zastaven a zaměstnanec-cizinec sem ani nepřijede. Tím se vyřeší mnoho dalších problémů. Proto Ministerstvo práce organizuje velké množství osvětových přednášek pro zaměstnavatele. Prohlásit zaměstnavatele rovnou za nespolehlivého v případě nezaměstnání cizince považuje za nepřiměřené. Je velmi pravděpodobné, že nekalá migrace se realizuje i prostřednictvím krátkodobých povolení k zaměstnání, což nebude zachyceno ani případnými změnami v dnes probíhajícím připomínkovém řízení.

P. Pořízek navrhl, aby zde existovala možnost odchodu z práce z jiných důvodů než podle § 56 za předpokladu, že by zaměstnanec-cizinec měl potvrzení o kontrole Státního úřadu inspekce práce a nemusel tak setrvat v situaci závažného porušování pracovních podmínek. Takovéto nastavení by předešlo zneužívání. O. Brychta podotkl, že délka šetření SUIPem a navazující kroky by mohly časově převýšit šestiměsíční lhůtu.

M. Faltová konstatovala, že šest měsíců je sice kompromis, ale je nutné dívat se na současnou situaci obou stran. Dále uvedla, že Výbor by se měl více zabývat i tematickou krátkodobých pracovních povolení. Je toho názoru, že šestiměsíční lhůta by měla být zrušena. Minimálně by měla být realizována důkladná kontrola zaměstnavatelů. K tomuto K. Štěpánková dodala, že zaměstnavatelů byla ke dni 19. listopadu vyřazena necelá stovka.

K. Koldinská navrhla při dokazování spolupráci s nevládními organizacemi, které by vydávaly písemné prohlášení o situaci zaměstnance-cizince. V zahraničí tato praxe existuje a např. antidiskriminační zákon s určitým zapojením neziskových organizací

počítá. O. Brychta uvedl, že problém by tím vyřešen nebyl, neboť i neziskové organizace jsou odkázané na sdělení klienta a nemohou prověřit skutečný stav kontrolou na pracovišti, což by pro účely dokazování nároku držitele zaměstnanecké karty na dřívější změnu zaměstnavatele pravděpodobně neobstálo. Dále doplnil, že Ministerstvo vnitra není orgánem, který by měl posuzovat podmínky na pracovišti.

M. Faltová uzavřela, že v tématu se bude pokračovat a Výbor by měl vytvořit konkrétní výstupy. Dále se obrátila na Ministerstvo vnitra, aby ideálně ještě v probíhajícím připomínkovém řízení zvažilo nějaké změny. P. Pořízek se k apelu připojil a vyjádřil přesvědčení, že část změn je určitě průchozí.

1.2 Problematika zaměstnávání cizinců - shrnutí

Budou zprostředkována data nabídnutá Státním úřadem inspekce práce. Výbor pro práva cizinců se k tématu zaměstnávání cizinců vrátí na následujícím zasedání. V rámci tématu se zaměří mimo jiné na problematiku krátkodobých pracovních povolení.

Odešel M. Vinkler.

2. Zdravotní pojištění cizinců

Téma představily A. Krchová a L. Poliaková. A. Krchová uvedla, že Konsorcium před zhruba půl rokem reagovalo na výzvu Ministerstva zdravotnictví v souvislosti s nově připravovaným řešením otázky zdravotního pojištění cizinců v České republice. Mezi zástupci Konsorcia a Ministerstva zdravotnictví proběhly schůzky, na nichž se subjekty vzájemně informovaly. Konsorcium Ministerstvu předalo své poznatky ohledně přístupu cizinců k pojištění a ohledně problémů, na které cizinci naráží. K tématu Konsorcium též vypracovalo soubor kazuistik, který obsahuje konkrétní případy, v nichž cizinci nemají přístup k veřejnému zdravotnímu pojištění. Konsorcium otevření diskuse vítá.

Navázala L. Poliaková. K tématu uvedla, že Ministerstvo zdravotnictví je gestorem úkolu připravit novou právní úpravu zdravotního pojištění cizinců při jejich pobytu na území České republiky. Práci na tomto úkolu L. Poliaková zahájila sérií konzultací s dotčenými subjekty ohledně jejich očekávání od výsledného návrhu a ohledně jejich nespokojenosti se současným stavem. V současné době tedy probíhá mapování situace s cílem zajistit co nejkvalitnější podklady pro následující rozhodování. Jako jeden ze zdrojů je využívána i *Analýza komerčního zdravotního pojištění cizinců*.⁸ Ministerstvo zdravotnictví dále zvažuje

⁸ Dokument je dostupný zde:

nejvhodnější formu řešení problému (nový zákon, jednání s komerčními pojišťovkami, úprava rozsahu veřejného zdravotního pojištění). Výsledkem současné práce bude aktuální analýza, která bude do konce roku na Ministerstvu předložena. Dále se očekává vyjádření Ministerstva vnitra a Ministerstva financí k této analýze. Následně bude analýza představena dalším subjektům. V současné době panuje předpoklad, že úkol bude splněn předložením nové právní úpravy zdravotního pojištění cizinců, toto rozhodnutí však není definitivní.

2.1 Zdravotní pojištění cizinců - diskuse

M. Faltová poděkovala jménem Výboru za informace. Dotázala se, zda je jednou z variant řešení otevření okruhu osob, které mají přístup do VZP. L. Poliaková odpověděla, že jde o jednu z variant, její aplikace však záleží na rozhodnutí vedení Ministerstva a v tuto chvíli je předčasné o ní hovořit.

A. Pavlíková upozornila na současné problémy v oblasti zdravotního pojištění cizinců. Konkrétně se vyjádřila k § 88 odst. 3 zákona o pobytu cizinců⁹ v souvislosti s judikátem Nejvyššího soudu České republiky¹⁰. Uvedla, že možnosti řešení situace tzv. nepojistitelných novorozenců, která zde díky judikatuře existuje, se cizinci domůžou jen v případě, že projdou celým soudním procesem až k Nejvyššímu soudu. Podle A. Pavlíkové dochází k situacím, kdy Všeobecná zdravotní pojišťovna možnost plynoucí z výše uvedené judikatury nerespektuje. Dále podotkla, že pro rodiče je zdravotní péče o jejich děti mnohem nákladnější, než kdyby byly součástí systému veřejného zdravotního pojištění (soukromé pojišťovny vycházejí při výpočtu částky z jiných principů než Všeobecná zdravotní pojišťovna). Rodiče nejsou mnohdy schopni částku uhradit a dluh tak zůstává na nemocnicích, potažmo na státu. V neposlední řadě spatřuje problém v nedostatečné informovanosti nemocnic a odpovědných osob v těchto nemocnicích ohledně situace cizinců.

Reagovala L. Poliaková. Uvedla, že Ministerstvo se mnohým z přednesených problémů věnuje. Otázku, na koho fakticky dopadá povinnost uhradit vzniklé náklady, považuje za důležitou. Co se týče uvedeného judikátu a z něj plynoucí praxe, L. Poliaková upozornila, že Ministerstvo není nadřízeným orgánem Všeobecné zdravotní pojišťovny a nezasahuje do jejího řízení. Ne všechny kroky VZP Ministerstvo schvaluje.

https://osf.cz/wp-content/uploads/2015/08/Analýza_Konzorcium_final.pdf

⁹ (3) Pobývá-li zákonný zástupce narozeného cizince na území na základě povolení k dlouhodobému pobytu nebo povolení k trvalému pobytu, je povinen v době podle odstavce 1 podat za narozeného cizince žádost o vydání povolení k dlouhodobému pobytu, nebo o udělení povolení k trvalému pobytu. V případě podání žádosti o povolení trvalého pobytu se pobyt narozeného cizince od okamžiku narození do právní moci rozhodnutí o této žádosti považuje za pobyt trvalý.

¹⁰ Rozsudek 33 Cdo 2039/2015.

A. Pavlíková navázala, že dalším subjektem jsou zde nemocnice jakožto příspěvkové organizace, které po cizincích dlužné částky vymáhají bez ohledu na praxi nastolenou řešeným judikátem. Podle A. Pavlíkové by byl na místě pokyn, aby tyto nemocnice řešily finanční spory s VZP, případně aby alespoň žalovaly VZP zároveň s dotčenými rodiči-cizinci. L. Poliaková uvedla, že se nebrání další diskusi k těmto tématům, ale v tuto chvíli nemůže podat dostačující odpověď.

M. Faltová shrnula, že jako prozatímní opatření před konečným řešením dané situace je možné předložit apel vycházející z proběhlé diskuse. Zároveň ocenila současný přístup Ministerstva zdravotnictví k řešení problému.

P. Pořízek podotkl, že v probíhajícím připomínkovém řízení ohledně novely zákona o pobytu cizinců¹¹ prosazuje Kancelář VOP jakožto připomínkové místo zachování současné podoby § 88 odst. 3 zákona o pobytu cizinců. Byl nepříjemně překvapen informací ohledně zkušeností s nerespektováním diskutovaného judikátu Nejvyššího soudu, které přednesla A. Pavlíková. Vybídl ostatní přítomné k předání podnětů ohledně tohoto problému. Také vyjádřil vděk za přístup Ministerstva zdravotnictví k plnění úkolu a nabídl spolupráci.

P. Pořízek dále navrhl vypracování podnětu, který by upozorňoval na nerespektování řešeného judikátu a který by byl předložen Radě vlády pro lidská práva. Znovu upozornil na význam řešeného judikátu. M. Faltová souhlasila s navržením podnětu. Teď se bude čekat na výsledek připomínkového řízení.

2.2 Zdravotní pojištění cizinců - shrnutí

Výbor pro práva cizinců se bude tématu zdravotního pojištění cizinců nadále věnovat. Ministerstvo zdravotnictví po konzultaci s primárními subjekty představí dnes připravovanou analýzu Výboru pro práva cizinců. Bylo navrženo vypracování podnětu k respektování judikatury Nejvyššího soudu ohledně tzv. nepojistitelných novorozenců.

Odešli K. Štěpánková, A. Dumont. O. Brychta a J. Sedláková.

3. Různé

A. Postavení osob bez státní příslušnosti

¹¹ Více informací zde:

<https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=KORNBGL9LWDI>

M. Faltová doplnila informace z úvodu zasedání. Návrh na doplnění úpravy práv a postavení osob bez státní příslušnosti byl v probíhajícím připomínkovém řízení ohledně novely cizineckých předpisů vznesen několika připomínkovými místy. Proběhla komunikace s Ministerstvem vnitra, kdy Ministerstvo upozornilo právě na probíhající připomínkové řízení a tedy nemožnost podat finální odpověď, k tématu ale byla přislíbena účast na dalším zasedání. Pozdní zařazení tématu na jednání Výboru souvisí s vyčkáváním na první vlnu vypořádání připomínek, u které předkladatelé tématu očekávali podrobnější vyjádření. Z pohledu předkladatelů tématu je vhodné téma projednat právě proto, že je zde stále možnost na připomínkové řízení působit.

Navázal P. Baroch.¹² Téma považuje za velmi palčivé a osoby bez státní příslušnosti hodnotí jako ty nejvíce zranitelné klienty, s nimiž se setkává. Organizace pro pomoc uprchlíkům se tématu věnuje dlouhodobě. Osoby bez státní příslušnosti trpí neexistencí vazby mezi státem a občanem a tedy absencí státu, který by se o tyto osoby postaral. Osoby mají problémy v pracovních vztazích, s bydlením i se zdravotním pojištěním. Problém spočívá v nedostatečné právní úpravě, neboť dnes jsou zde pouze mezinárodní smlouvy a částečně zákon o azylu¹³. Tato nevyhovující situace není předloženou novelou cizineckých předpisů řešena. Dnešní praxe je taková, že Ministerstvo vnitra přebírá žádosti podané podle Úmluvy o právním postavení osob bez státní příslušnosti a vydává dokument potvrzující status osoby bez státní příslušnosti. Tento dokument však mnohé subjekty nerespektují. Ani rozhodnutí o tom, že daná osoba je osobou bez státní příslušnosti, mnohdy tíživou situaci těchto lidí neřeší. P. Baroch doplnil, že se ohledně tohoto problému již několikrát písemně obraceli na paní Novotnou, ředitelku odboru azylové a migrační politiky.

A. 1 Postavení osob bez státní příslušnosti - diskuse

D. Topinka souhlasil s P. Barochem a uvedl, že situace dotčených osob je zoufalá. Tématu se společně s dalšími věnoval v rámci *Studie o osobách bez státní příslušnosti v České republice* (2018). Upozornil především na mnohé případy, kdy se dotčené osoby dostávají do ilegality a extrémního vyloučení. Osobám život též komplikují věci na první pohled banální, např. nemožnost přebírání pošty (neboť osoby nemají adresu, případně doklad nutný k přebrání). Část dotčených osob díky složité situaci na svůj stav rezignuje a následně odmítá kontakt s organizacemi, které by byly schopny poskytnout pomoc.

P. Pořízek vyjádřil souhlas s oběma předřečníky a doplnil, že KVOP pracuje s mnohými z těchto dotčených osob. Upozornil na nutnost respektu související judikatury Nejvyššího správního soudu.¹⁴ Dále zdůraznil, že mnohé otázky postavení osob bez státní

¹² Další informace k tématu jsou k dispozici v příloženém dokumentu *Postavení osob bez státní příslušnosti*, který zpracovala Organizace pro pomoc uprchlíkům.

¹³ § 8 Působnost Ministerstva, písm. d).

¹⁴ Rozsudek 4 Azs 365/2018-74.

příslušnosti jsou čistě v rukách státu, není však možné, aby stát danou problematiku neupravoval vůbec. Současná úprava zákona o azylu je nedostatečná. Podle jeho názoru se rozhodně jedná o téma, kterým by se měla na základě doporučení Výboru zabývat Rada vlády pro lidská práva.

Reagoval J. Kepka. Uvedl, že podklady k takto významnému tématu měly být zaslány dříve. Dále informoval, že na Ministerstvu vnitra probíhají práce na nové právní úpravě, a návrh bude následně konzultován s Ministerstvem spravedlnosti. O dalším postupu prozatím nemá informace.

M. Faltová představila členům Výboru návrh usnesení k řešenému tématu. Obsahem usnesení je stručný apel na Ministerstvo vnitra. M. Faltová dále uvedla, že vítá, že se Ministerstvo vnitra tématu věnuje. Z jejího pohledu je především nutný respekt mezinárodních závazků.

J. Kepka a L. Poliaková namítli, že nepovažují za vhodné hlasovat o usnesení na místě, neboť členové Výboru neměli možnost seznámit se s návrhem usnesení předem.

M. Faltová následně navrhla hlasovat o usnesení prostřednictvím metody per rollam. Tento návrh podpořil P. Pořízek. Návrh hlasovat per rollam byl přítomnými členy jednomyslně schválen.

A. 2 Postavení osob bez státní příslušnosti - shrnutí

Ohledně návrhu usnesení, představeného M. Faltovou, bude vyhlášeno hlasování per rollam. Toto hlasování bude probíhat minimálně 14 dnů.

Členové Výboru upozornili na vhodnost zasílání podkladových dokumentů s dostatečným časovým předstihem před zasedáním Výboru.

Závěr

M. Faltová poděkovala přítomným za účast a zasedání Výboru pro práva cizinců ukončila.